

dr hab. Agnieszka Brelik, prof. ZUT
Katedra Studiów Regionalnych i Europejskich
Wydział Ekonomiczny
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Anety Janikowskiej pt. *„Rola partnerstw terytorialnych w stymulowaniu rozwoju lokalnego”*

napisanej w Katedrze Konkurencyjności Gospodarki,
w Instytucie Ekonomii i Finansów, pod kierunkiem naukowym
dr hab. inż. Zbigniewa Brodzińskiego, prof. UWM

Podstawy formalne sporządzenia recenzji

Podstawą formalno-prawną sporządzenia recenzji stanowi pismo Pani dr hab. Wiesławy Lizińskiej, prof. UWM – Przewodniczącej Rady Naukowej Dyscypliny ekonomia i finanse z dnia 25.10.2024 r. wystosowane z prośbą o wykonanie recenzji rozprawy doktorskiej pt. *„Rola partnerstw terytorialnych w stymulowaniu rozwoju lokalnego”* autorstwa mgr Anety Janikowskiej. W aspekcie prawnym podstawy formalne sporządzenia recenzji zostały określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz.1789 ze zm.) związku z art. 179 ust. 2 *Ustawy z dnia 3 lipca 2021 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 ze zm.) oraz mocy Uchwały 114/2024 Rady Naukowej Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Ocena rozprawy doktorskiej została dokonana przyjmując za podstawę spełnienie przez nią wymagań stawianych pracom w dyscyplinie ekonomia i finanse biorąc pod uwagę podstawowe kryteria tj. stopień oryginalności problemu naukowego, umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej i naukowego wywodu przez Doktorantkę.

Praca doktorska Pani magister Anety Janikowskiej została napisana pod kierunkiem dr hab. inż. Zbigniewa Brodzińskiego, prof. UWM w Katedrze Konkurencyjności Gospodarki, w Instytucie Ekonomii i Finansów, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Podjęta problematyka dotycząca roli partnerstw terytorialnych w stymulowaniu rozwoju lokalnego stanowi przedmiot zainteresowania ekonomistów i polityków. W kontekście rosnącej wagi kapitału społecznego w procesie zintegrowanego rozwoju terytorialnego szczególnego znaczenia nabierają alternatywne formy zarządzania rozwojem oparte na sieciach i dobrowolnej współpracy, czego przykładem są partnerstwa terytorialne na rzecz rozwoju. Tego typu sformalizowane partnerstwa zaczęły powstawać w Europie na większą skalę od początku lat 90. XX w. w ramach inicjatywy LEADER. Były to lokalne grupy działania (LGD) funkcjonujące na obszarach wiejskich, skupiające lokalnych aktorów reprezentujących sektor społecznych, gospodarczy i publiczny. Partnerstwo na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, funkcjonujące w oparciu o istniejące bądź wypracowane sieci, zasady i procedury współpracy, a także działające na rzecz wykorzystania endogennych zasobów, staje się kluczowym narzędziem dynamizowania procesów rozwojowych konkretnych terytoriów¹. Autorka przyjęła za główny cel swoich badań zidentyfikowanie roli partnerstw terytorialnych oraz wdrażanych przez te partnerstwa strategii w stymulowaniu lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Doktorantka swoje rozważania zweryfikowała z wynikami prac innych badaczy - rozważane zagadnienia łączą w sobie aspekty poznawcze i aplikacyjne. Istotność poruszanej problematyki wynika głównie z ważnej i wciąż aktualnej dyskusji naukowej nad istotą funkcjonowania sformalizowanych partnerstw terytorialnych, a także rzeczywistej ich roli, jaką pełnią w procesie stymulowania lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Zarówno część empiryczna jak i metodyczna wyraźnie wpisuje się w obszar nauk ekonomicznych.

¹(OECD 1990)

Stopień oryginalności problemu naukowego

Wybór problemu naukowego, który Doktorantka zaprezentowała w temacie rozprawy doktorskiej nt. „*Rola partnerstw terytorialnych w stymulowaniu rozwoju lokalnego*”, pracy w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse, zasługuje na uznanie w związku z rozpowszechnieniem się partnerstw terytorialnych, ich rosnącą rolą w polityce rozwoju lokalnego, a także większą odpowiedzialnością za wdrażanie dokumentów strategicznych i zarządzanie rozwojem obszaru objętego aktywnością partnerstwa. Szczęólnego znaczenia nabiera poznanie uwarunkowań mających wpływ na funkcjonowanie i rozwój tych organizacji. W tym kontekście dorobek ekonomii społecznej jest ciekawym obszarem do eksploracji. Tytuł przedłożonej do recenzji rozprawy oceniam pozytywnie. Na podkreślenie zasługuje również znaczenie podjętego problemu w aspekcie metodycznym. Przeprowadzona procedura badawcza wskazująca etapy metodycznego postępowania w procesie poszukiwania optymalnych narzędzi służących do określenia istoty funkcjonowania sformalizowanych partnerstw terytorialnych, a także zdefiniowania rzeczywistej ich roli, jaką pełnią w procesie stymulowania lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego, jest oryginalnym ujęciem rozwiązania problemu naukowego. Problem badawczy określony w dysertacji oceniam jako aktualny, oryginalny i interesujący z punktu widzenia rozważań w obszarze dyscypliny ekonomia i finanse.

Ocena formalna i merytoryczna rozprawy doktorskiej

Kompozycja dysertacji tworzy spójną i logiczną całość. Trafne skonstruowanie tytułu rozprawy wskazuje na właściwą konceptualizację struktury pracy i operacjonalizację badań empirycznych. Praca może stanowić istotny przyczynek do rozszerzenia wiedzy w zakresie roli partnerstw terytorialnych w stymulowaniu rozwoju lokalnego.

Przedstawione do recenzji opracowanie liczy łącznie 260 stron. Składa się z abstraktu, streszczenia i z zagadnień wstępnych (21 stron), sześciu rozdziałów (165 stron), podsumowania i wniosków (9 stron), spisu literatury (22), spisu rysunków (2 strony) oraz spisu tabel (1 strona), aneksu (25 stron) i załącznika (15 stron). Zasadnicza

część pracy została uzupełniona 17. tabelami i 35. rysunkami. Praca jest dobrze udokumentowana i oparta na bogatej literaturze krajowej (288) i zagranicznej (102).

Wykorzystanie przez Doktorantkę bogatego wachlarza literatury przedmiotu oceniam jako spełnienie kryterium dogłębnej analizy. Autorka często odwołuje się do wyników badań przytaczanych w literaturze anglosaskiej. Dobór literatury zarówno krajowej jak i zagranicznej oceniam jako właściwy do przygotowania rzetelnych badań naukowych w pracy awansowej. Dobra kwerenda literatury przedmiotu przełożyła się na właściwą analizę i jakość wnioskowania.

Zagadnienia wstępne pracy, tekst zawarty w pozostałych pięciu rozdziałach, podsumowanie i wnioski mają charakter merytoryczny.

Cel pracy i hipotezy badawcze

Z tematem dysertacji ściśle koresponduje główny cel pracy, który został dobrze osadzony jako przedmiot rozważań w rozprawie i dotyczył „(...) *zidentyfikowania roli partnerstw terytorialnych oraz wdrażanych przez te partnerstwa strategii w stymulowaniu lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego*”. Cel pracy został sformułowany precyzyjnie. W uzupełnieniu Doktorantka określiła cztery cele szczegółowe, których weryfikacja przyczyniła się do wypełnienia postawionego celu głównego (str. 13). Cele szczegółowe dotyczyły:

- *Wskazanie uwarunkowań ekonomiczno-społecznych mających wpływ na rozwój lokalny, w tym szczególnie zidentyfikowanie aksjomatów terytorialnego paradygmatu rozwoju,*
- *Poznanie stanu i dynamiki rozwoju lokalnych partnerstw terytorialnych, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru województwa warmińsko-mazurskiego,*
- *Poznanie motywów przynależności członków do partnerstw terytorialnych, z uwzględnieniem reprezentacji sektorowej i sprawności funkcjonowania LGD,*
- *Wskazanie możliwości oddziaływania partnerstw terytorialnych na lokalny rozwój społeczno-ekonomiczny.*

Cel główny i cele szczegółowe są logiczne w aspekcie przyjętego kontekstu pracy. Realizacja celów wymagała ustalenia przez Autorkę podmiotowego, przedmiotowego i czasowego zakresu badań.

W nawiązaniu do przyjętych celów badań oraz studium literatury przedmiotu Doktorantka postawiła następujące hipotezy badawcze (str. 14):

H₁ partnerstwa terytorialne, jako instrumenty zdecentralizowanego, terytorialnego i partycypacyjnego podejścia do rozwoju lokalnego, mają wpływ na lokalny rozwój społeczno-gospodarczy.

H₂ trójsektorowe partnerstwa terytorialne funkcjonujące na obszarach wiejskich przyczyniają się głównie do rozwoju lokalnego w sferze społecznej.

H₃ zakres podejmowanych przez partnerstwa celów i działań tak dotyczących sfery społecznej, jak i gospodarczej oraz środowiskowej, zależy od zgłaszanych w środowisku lokalnym potrzeb.

Hipotezy zawierają się w obszarze znaczeniowym wyznaczonym przez cel badawczy. W odniesieniu do H₃, ze względu na jej złożoność pojawia się wątpliwość, czy nie bardziej zasadne byłoby rozdzielenie działań w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej i uczynienie z nich odrębnych hipotez.

Do weryfikacji sformułowanych hipotez i osiągnięcia postawionych celów Doktorantka poprawnie dostosowała procedurę badawczą a tym samym wyznaczyła poważne wyzwania w tym procesie. Przedstawiony przez Doktorantkę schemat badawczy jest dobrym wprowadzeniem do zaprezentowanego podejścia metodycznego.

Przyjęta struktura badań pozwoliła na wielowymiarową analizę i tym samym realizację założonych celów badawczych. W toku badań prowadzono analizy o charakterze dwuwymiarowy, które dotyczyły współwystępowania wariantów dwóch zmiennych. W celu identyfikacji zależności między oceną znaczenia i wpływu działalności partnerstw i wdrażanych przez te partnerstwa lokalnych strategii rozwoju a grupami respondentów oraz reprezentowanymi przez nich sektorami Doktorantka wykorzystwała test niezależności chi-kwadrat Pearsona. W procesie identyfikacji zależności pomiędzy reprezentowanym sektorem a motywami przynależności do LGD Autorka wykorzystwała z kolei modelowanie strukturalne. W postępowaniu badawczym wykorzystano również analizę korespondencji. W postępowaniu badawczym Autorka przyjęła i wykorzystwała analizę desk-research literatury krajowej i zagranicznej, oraz lokalnych dokumentów strategicznych, analizę

zróznicowania przestrzennego, metodę badań terenowych oraz metodę case study, metody wnioskowania logicznego, i metody statystyczne. Zastosowano zarówno podejście indukcyjne, jak i dedukcyjne. Weryfikacji sformułowanych hipotez badawczych oraz realizacji celów badań służyło poszukiwanie odpowiedzi na sformułowane sześć pytań badawczych skorelowanych z celami i hipotezami badawczymi.

W kontekście praktycznym jak wskazuje Autorka *ważnym było dostarczenie lokalnym decydom i liderom życia społeczno-gospodarczego wiedzy teoretycznej, która pozwala na podejmowanie racjonalnych decyzji, a także wskazanie możliwości usprawnienia funkcjonowania LGD oraz procesu wdrażania przez te partnerstwa strategii rozwoju (str. 14)* co oceniam jako wartość dodaną przedstawionej do recenzji dysertacji.

Ocena formalna i merytoryczna

Struktura pracy podporządkowana została jej celom. Praca podzielona została na sześć wzajemnie powiązanych ze sobą części, które tworzą w miarę spójną koncepcję teoretyczno-empiryczną. Praca rozpoczyna się zagadnieniami wstępnymi (14 stron) i stanowi wystarczającą zapowiedź do przeprowadzonych analiz. Rozdział *Zagadnienia wstępne* porządkuje proces postępowania badawczego umożliwia czytelnikowi zapoznanie się z przesłankami wyboru tematu i problemu badawczego, materiałem empirycznym, zakresem i metodami prowadzenia badań.

Rozdział drugi (s. 22-74) składa się z czterech podrozdziałów (52 strony). Zawiera pogłębione studia literatury przedmiotu z zakresu uwarunkowań społeczno- gospodarczego rozwoju lokalnego. Na wstępie szczegółowo omówiono pojęcie i istotę rozwoju lokalnego uwzględniając przestrzenne zróznicowanie procesów społeczno – ekonomicznych. Autorka dokonała przeglądu rozwoju lokalnego w wybranych koncepcjach ekonomicznych dokonując uporządkowania i sklasyfikowania za pomocą różnorodnych kryteriów. Uwypukliła procesy i zjawiska społeczno – ekonomiczne mające znaczący wpływ na rozwój lokalnych i regionalny. Ważnym dopełnieniem jest przedstawienie przez Doktorantkę cech i znaczących różnic pomiędzy egzogennym, endogennym i noeendogennym podejściem do rozwoju lokalnego. Dobry przegląd literatury wokół nowego wymiaru polityki rozwoju Autorka przeprowadziła w podrozdziale 2.3 *Współczesne paradygmaty rozwoju społeczno-gospodarczego*. Zdecydowanie zabrakło w tej części pracy Autorskiego dyskursu. Wprawdzie Doktorantka kończy ten podrozdział

podsumowaniem ale zauważalny jest brak dyskusji i rozważań podsumowujących. Uwarunkowania procesu zarządzania rozwojem na szczeblu lokalnym zostały opisane w podrozdziale 2.4. Doktorantka wskazuje, że w kontekście rosnącej wagi kapitału społecznego w procesie zintegrowanego rozwoju terytorialnego szczególnego znaczenia nabierają alternatywne formy zarządzania rozwojem oparte na sieciach i dobrowolnej współpracy. Podkreślając jednocześnie zarówno zalety jak i wady (słabości) zarządzania sieciowego zwracając jednocześnie uwagę na nowym modelu Zarządzania rozwojem lokalnym tj. koncepcji Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. W tym kontekście nasuwa się pytanie do Doktorantki: *Jakie modele współpracy między lokalnymi społecznościami a instytucjami publicznymi mogą przynieść najlepsze efekty w procesie RLKS?* Autorka w tym rozdziale prowadzi teoretyczne rozważania nad definiowaniem rozwoju lokalnego oraz dokonuje przeglądu badań nad nim. Syntetycznie przedstawia rozwój lokalny ze względu na przedmiot badań przestrzenno-ekonomicznych oraz ze względu na jego wymiar ilościowy i jakościowy. Autorka dokonała szczegółowego omówienia dorobku polskich badaczy w zakresie definicyjnym tego pojęcia. Aczkolwiek występuje niedosyt odwołania się do literatury zagranicznych autorów. Sama Autorka zwraca jednak uwagę na to, że badania tego typu prowadzone są w wymiarze międzynarodowym. Przedstawiając rozwój lokalny w wybranych koncepcjach ekonomicznych Doktorantka szczegółowo przytacza różnorakie koncepcje tego rozwoju nie podejmując jednak dyskursu naukowego, co szczególnie obniża wartość tej części dysertacji.

W rozdziale trzecim (str. 75-107) przedstawiono partnerstwa terytorialne jako narzędzie stymulowania rozwoju lokalnego. Na wstępie zaprezentowano ewolucję roli i znaczenie idei partnerstwa w polityce rozwoju społeczno-gospodarczego oraz określenie współpracy i partnerstwa jako aksjomatów w wybranych koncepcjach rozwoju społeczno-gospodarczego. Z punktu widzenia sformułowanego problemu badawczego szczególne znaczenie pełni podrozdział 3.3 *Atrybuty i modele partnerstw lokalnych*. Autorka określiła zakresy dla każdego ze wskazanych (tab. 3) atrybutów stanowiących krańce skali. Zaproponowana klasyfikacja jest rodzajem kompromisu między pełniejszym zrozumieniem opartym na doświadczeniu a dążeniem do uproszczonych typologii. Ta część pracy nawiązuje do kolejnego podrozdziału. Autorka wskazuje na dynamiczny proces rozwoju partnerstw oraz wzrastającą ich rolę w procesach rozwoju społeczno-

gospodarczego co powoduje podjęcia przez Doktorantkę próby usystematyzowania wiedzy i zaproponowania kryteriów ich podziału ze względu na charakter, typy i formy – warto byłoby rozważyć uzupełnienie w tej części pracy o autorską typologię. Przeprowadzona przez Doktorantkę krytyczna analiza piśmiennictwa wskazuje, że aksjomaty terytorialnego paradygmatu rozwoju są w większości podstawą podejścia LEADER, którego istotą jest oddolne i partycypacyjne planowanie i wdrażanie zintegrowanych i innowacyjnych strategii rozwoju w obszarach spójnych funkcjonalnie. Co ważne, jak pisze Autorka decentralizacja planowania, zarządzania i finansowania rozwoju lokalnego wymaga instytucjonalizacji współpracy, a jej emanacją są trójsektorowe partnerstwa terytorialne działające na rzecz rozwoju lokalnego - lokalne grupy działania (LGD).

W rozdziale czwartym (str. 108-133) Autorka przedstawiła rolę i znaczenie podejścia programu LEADER dla tworzenia partnerstw terytorialnych i rozwoju lokalnego, wychodząc od opisanie inicjatywy programu, źródeł i kierunków rozwoju. Doktorantka wskazała, że metoda LEADER jest powszechnym narzędziem stymulowania rozwoju nie tylko na obszarach wiejskich, ale także rybackich i coraz częściej również miejskich w całej Europie. Przeprowadzony przegląd literatury przez Doktorantkę wskazuje, że czytelnik odczuwa niedosyt w zakresie polemiki Doktorantki z opiniami innych autorów w tym zakresie. Bardzo interesująca tematyka ewolucji zakresu stosowania podejścia LEADER w ramach funduszy unijnych została pobieżnie przeanalizowana a podejście państw członkowskich UE w zakresie finansowania RLKS całkowicie pominięte w dyskusji. Tę część uważam, za słabość przedłożonej do recenzji dysertacji. W podrozdziale *4.2 LGD jako instrument wsparcia obszarów wiejskich w Polsce* Autorka koncentruje się na zmianach liczby lokalnych partnerstw funkcjonujących w Polsce w poszczególnych okresach programowania unijnego. Autorka omawia ważniejsze schematy organizacyjne lokalnych partnerstw i ich uwarunkowania przechodząc do Korzyści i ograniczeń trójsektorowych partnerstw terytorialnych (4.3). Doktorantka podkreśla odmiennosc występujących w literaturze przedmiotu opinii określających wyjątkową rolę sektora publicznego w partnerstwach powstałych w celu realizacji programów rozwoju ale nie podaje własnej. Proponuje przed złożeniem monografii do druku uzupełnić tę część pracy o dyskurs naukowy, którego w tej części dysertacji zabrakło.

Proponuję rozważyć zmianę tytułu rozdziału piątego, który brzmi *Trójsektorowe partnerstwa terytorialne w województwie warmińsko-mazurskim w wynikach badań*, na:

Trójsektorowe partnerstwa terytorialne w województwie warmińsko-mazurskim – wybrane aspekty. Podrozdział 5.1 *Rozwój partnerstw terytorialnych w województwie warmińsko-mazurskim* i podrozdział 5.2. *LDG w województwie warmińsko-mazurskim – potencjał i zasięg oddziaływania* są rozdziałami empirycznymi opartymi na analizie procesu powstawania i rozwoju partnerstw terytorialnych, badaniu wtórnym materiałów urzędowych i danych pierwotnych (2022 r.) Autorka przeprowadziła analizę stanu faktycznego dotyczącego realnego zaangażowania członków partnerstwa, z uwzględnieniem ich przynależności sektorowej. Do badań wybrano dokumenty strategiczne, operacyjne o zasięgu lokalnym. W tej części rozprawy warto byłoby uzupełnić o celowość postawionego zagadnienia w badaniu a otrzymane wyniki należałoby również odnieść do innych badań poświęconych podobnym bądź tym samym zagadnieniom. Rozdział szósty jest wstępem do tematu partnerstw terytorialnych jako instrumentu kreowania rozwoju lokalnego – wyniki badań empirycznych. Czytelnik pierwszego podrozdziału tj. 6.1. odczuwa widoczny brak wprowadzenia do analizy wyników badań empirycznych. Autorka w rozdziale tym od razu przechodzi do omawiania wyników badań własnych. Analizując uwarunkowania współpracy międzysektorowej oraz zaangażowanie członków w procesy dotyczące funkcjonowania partnerstw. Autorka właściwie omawia ograniczenia i możliwości usprawniania procesu wdrażania strategii rozwoju z udziałem partnerstw terytorialnych (6.2) wskazując w kolejnym podrozdziale (6.3) dynamikę rozwoju lokalnego w kontekście realizacji strategii partnerskich. W podrozdziale 6.4. określono wpływ działalności LGD na rozwój obszaru w kontekście zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów lokalnych. W tej części pracy przeprowadzona analiza wyników ankiety ma charakter sprawozdania z badań. Doktorantka wyniki własne zaprezentowała według kolejności pytań zawartych w ankietach. Uważam, że analiza wyników badań ankietowych powinna być przeprowadzona według zawartych w ankiecie problemów tj. problem badawczy powinien krótko scharakteryzowany i uzasadniony. Podsumowanie podrozdziału (6.2) nie wyczerpuje poruszonej w nim problematyki. Rozdział szósty to wartościowy rozdział, który ma zasadnicze znaczenie dla celów pracy. Doceniam walor poznawczy – w tej części rozpoznaję interesujące problemy badawcze, które należy kontynuować. Jediną słabością jest przeniesienie znaczących wyników do złącznika dysertacji. Uważam, że

przeprowadzone analizy statystyczne i ich wyniki powinny być umieszczone w pracy a nie w załącznikach (np. zał. 2. wykresy 2.2 i 2.3, 2.6.).

Pomimo uwag rozdział szósty charakteryzuje się poprawną metodycznie i właściwą analizą badanych zagadnień. Autorka zaprezentowała w nim własne przemyślenia, wnioski oraz wskazała efekty integracji środowiska lokalnego w województwie warmińsko-mazurskim. Do rozdziału szóstego mam uwagi redakcyjne. Podrozdział 6.2. nie powinien kończyć się rysunkiem (rys. 28, str. 174).

W ostatniej części pracy przedstawiono podsumowanie wyników badań oraz wnioski, wynikające z realizacji założonych celów badawczych, w tym odnoszące się do weryfikacji przyjętych hipotez badawczych. Zakończenie zawiera wartościowe i interesujące podsumowanie analizowanego problemu. Doktorantka w sposób syntetyczny odniosła się do celu badań, celów szczegółowych i przyjętych hipotez badawczych. Uzyskane w trakcie prowadzenia przez Doktorantkę badań wyniki pozwoliły na sformułowanie wniosków stanowiących odpowiedzi na postawione w pracy pytania badawcze. Lektura pracy, pomimo uwag, wskazuje na umiejętności Doktorantki w zakresie prezentacji wyników przeprowadzonych badań i poprawności w formułowaniu wniosków. Pani mgr Aneta Janikowska udowodniła dojrzałość naukową wskazując na walory poznawcze i wartość utylitarną rozprawy. Podsumowując ocenę merytoryczną przedstawionej do recenzji rozprawy stwierdzam, że Doktorantka zaprezentowała interesującą koncepcję badawczą jednocześnie spełniając standardy rozprawy doktorskiej. Wyniki przedstawione przez Doktorantkę mogą pobudzać do dalszych dyskusji nad rolą partnerstw terytorialnych w stymulowaniu rozwoju lokalnego.

Ocena formalnej strony pracy

Formalna strona przedłożonej do recenzji pracy nie zawiera poważniejszych błędów i braków. Autorka posługuje się językiem zrozumiałym i poprawnym. Praca jest odpowiednio zredagowana, a technika nie nasuwa większych uwag. Liczne ilustracje, formy graficzne i tabelaryczne umieszczone w pracy wykonane zostały z właściwą starannością. Zaprezentowane w rozdziałach wywody są logiczne.

W tekście można znaleźć kilka niedociągnięć redakcyjnych i stylistycznych, jak np.: błędy interpunkcji i językowe np. s. 4, s. 61, s. 96, s.127; lapsusy językowe np. *badania pokazują* s.188, *śledząc literaturę* s. 122. Występująca, niewielka liczba błędów

korektorskich nie wpływa jednak na ocenę całości dysertacji. Uwagi krytyczne nie umniejszają pozytywnej oceny pracy.

Podsumowując stwierdzam, że praca doktorska mgr Anety Janikowskiej prezentuje odpowiedni poziom formalny i jako tekst naukowy nie budzi zastrzeżeń.

Wnioski końcowe

Autorka rozprawy podjęła się rozwiązania oryginalnego problemu naukowego, dotychczas do końca nie rozpoznanego w literaturze przedmiotu. Przeprowadzone badania świadczą o dojrzałości naukowej Pani mgr Anety Janikowskiej. Recenzowana rozprawa spełnia wszystkie warunki stawiane pracom doktorskim określone w Ustawie o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz.1789 ze zm.), a tym samym stanowi podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Uwzględniając oryginalność recenzowanej pracy oraz fakt, że jest wartościową dysertacją i spełnia ona wszystkie wymogi merytoryczne i formalne stawiane przed pracami tego rodzaju wnioskuję do Rady Dyscypliny Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego o dopuszczenie Kandydatki do dalszych czynności związanych z uzyskaniem stopnia doktora nauk ekonomicznych.

dr hab. Agnieszka Brelik, prof. ZUT

